

Koetoiminta ja käytäntö

Liite 21.3.2005 62. vuosikerta Numero 1 Sivu 14

Vihantaviljasta säilörehua

Oiva Nissinen, MTT

Yksivuotiset vihantarehukasvit ovat parhaimmillaan kesäkauden lisärehuna. Vihantaviljoista saa tehtyä myös säilörehua, jos tuntee kasvit, lannoittaa riittävästi ja korjaa sopivaan aikaan. Nopeasti korsiintuvilla ohralla ja kauralla on tingittävä sadon määrästä laadun hyväksi.

Yksivuotisia rehukasveja käytetään perustettavan nurmen suojakasveina, kesäajan lisärehuna ja säilörehun raaka-aineena. Laidunkauden lisärehuiksi valitaan raiheinät tai niitä sisältävät seokset, joista saadaan useita satoja kesän aikana. Perustettavan nurmen suojakasveiksi sopivat puolestaan vihantaviljat, jotka tuottavat yhden runsaan pääsadan ja kasvattavat niukasti odelmaa. Näistä tehdään myös säilörehua. On taloudellisesti edullista korjata kerralla määrältään runsas ja laadultaan tyydyttävä rehusato.

Viljojen hyvät ja huonot puolet

Tähkälle tulovaiheessa ohran kuiva-ainesato on 3 000 – 4 000 kg/ha ja kaksi viikkoa myöhemmin jo 5 000 – 6 000 kg/ha. Kaura on jonkin verran ohraa satoisampi. Ohrasta kannattaa valita myöhäisiä lajikkeita, koska niiden sato on tähkälle tulovaiheessa pitemmän kasvuajan vuoksi suurempi kuin aikaisin tähkivillä lajikkeilla. Kauralla lajike-erot ovat verraten pienet. Vihantaviljat ovat viljelyvarmoja kasveja, mutta kuivuus verottaa satoa poutivilla savimailla.

Yksivuotisilla rehukasveilla valkuaispitoisuus on tyydyttävä ja sulavuus hyvä, mutta kuiva-ainepitoisuus on yleensä alhainen. Tähkälle ja röyhylle tulovaiheessa viljojen kuiva-ainepitoisuus on 13 - 14 %. Kahdessa viikossa se kohoaa kuitenkin jo 20 %:n tienoille. Myös kuiva-ainesato on korkeimmillaan 2 - 3 viikon kuluttua tähkälle tai röyhylle tulosta. Kääntöpuolena sadon ja kuiva-ainepitoisuuden nousulle on valkuaisen ja sulavuuden nopea alentuminen. Kahdessa viikossa tähkimisen alkamisesta viljojen valkuaispitoisuus putoaa 12 - 14 %:iin. Myös sulavuus alenee nopeasti. Tähkimisen alussa se on 70 %:n tienoilla. mutta kaksi viikkoa myöhemmin jopa alle 60 %:n.

Laatua määrän kustannuksella

Korjuun ajoituksella säädellään sekä sadon määrää että laatua. Liian varhaisessa korjuussa viljojen sato on pieni ja sen kuiva-ainepitoisuus alhainen. Rehun laadun ja sadon määrän yhteen sovittamisen kannalta sopiva

korjuuajankohta on 1 - 1,5 viikkoa röyhylle tai tähkälle tulon jälkeen. Samalla rehun säilöntätappiot vähenevät ja eläinten kuiva-aineen syöntikyky paranee. Tämä korjuuajataulu sopii myös suojaviljalle, koska tällöin nurmen orasta varjostavan odelman kasvu vähenee.

Kun vihantaviljojen sato on suuri, typpeä on keväällä annettava samalla mitalla kuin säilörehunurmelle. Aikaisin vihantarehuna korjattava vilja kestää hyvin lakoutumatta ympäristötukiehtojen mukaiset väkilannoite- ja karjanlantamäärät.

Sekaan varovasti rapsia ja raiheinää

Rehurapsin ja ohra seoskasvusto on ollut aiemmin varsin yleisesti käytetty vihantarehu. Seoksessa rapsi kohottaa hieman valkuaispitoisuutta sekä parantaa rehun maittavuutta ja sulavuutta. Toisaalta rapsi alentaa kuiva-ainepitoisuutta ja lisää säilöntätappioita. Rapsi-ohraseoksen korjuu on ajoitettava kasvuston rapsimäärän perusteella. Mikäli sadossa on vähintään puolet rapsia, korjuu kannattaa tehdä vasta 2 - 3 viikkoa ohran tähkälle tulon jälkeen. Tällöin sato on suurimmillaan, kuiva-ainepitoisuus jo kohtalaisen korkea, valkuaista vielä tyydyttävästi ja sulavuus edelleen hyvä.

Mikäli rapsia on kasvustossa vähän, rehu on korjattava puhtaan ohrakasvuston ehdoilla eli runsas viikko ohran tähkälle tulosta. Siemenmäärällä ei voida säädellä sadon laatua eli rapsin ja ohran osuutta kasvustossa. Hyvänä kesänä rapsia on sadossa runsaasti, mutta huonoissa kasvuoloissa kasvaa hyvin lähinnä vain ohra. Rapsi-ohraseos sopii myös perustettavan nurmen suojakasviksi.

Myös raiheinät parantavat viljaseoksien valkuaispitoisuutta ja sulavuutta, mutta alentavat rapsin tavoin rehun kuiva-ainepitoisuutta. Raiheinien ja viljojen seoskasvustoista säilörehuksi tehdään vain viljavaltainen ensimmäinen sato. Odelmasadot ovat pääasiassa raiheinää ja ne on parasta joko laidunna tai käyttää niittorehuna. Myöhäissyksyyn saakka kasvavat raiheinät ovat huonoja perustettavan nurmen suojakasveja. Mikäli niitä käytetään suojaviljan seassa, raiheinän siemenmäärä on pudotettava 10 kg/ha:lle ja odelma niitettävä useamman kerran loppukesän aikana.

Lisätietoja: oiva.nissinen@mtt.fi
puh. (016) 331 1622

Vihantaviljojen ja niitä sisältävien seosten keskimääräinen satoisuus ja rehun laatu MTT:n Lapin tutkimusasemalla Rovaniemellä 1995 - 2003.

Kasvilaji ja seos	Kylvösiementä kg/ha	Kuiva-ainetta kg/ha	%	Raakavalkuaista %	Sulavuus %
Ohra	100-120	4542	19,0	12,7	66
Kaura	100-120	5317	17,7	11,5	65
Rapsi + ohra	6+75	5411	18,6	11,0	71
Westerwoldinraiheinä + ohra	25+40 25+80	4763 5263	17,5 18,0	12,8 12,8	68 68
Italianraiheinä + ohra	25+40 25+80	4417 5087	15,7 17,2	14,4 12,7	73 69
Westerwoldinraiheinä + kaura	25+40 25+80	4257 4523	16,2 15,9	14,4 14,5	72 73
Italianraiheinä + kaura	25+40 25+80	4037 4600	13,8 14,3	14,8 14,5	78 76

Sadonkorjuu: Ohran ja kauran puhdaskasvustot viikko tähkälle tai röyhylle tulon jälkeen, Rapsin ja raiheinien seokset kaksi viikkoa viljan tähkälle tai röyhylle tulon jälkeen